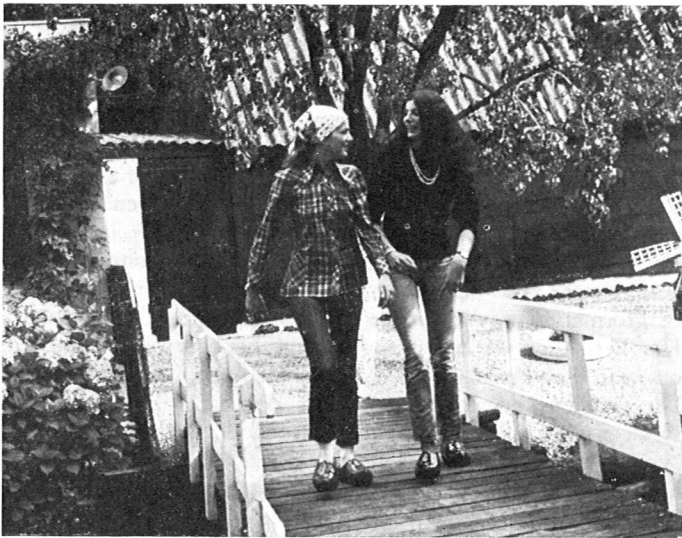

Boekbespreking: „Klompen hun makers en hun dragers” door H. Noorlander

„Dragers van nu.”

Een tiental jaren geleden kwam het Rijksmuseum voor Volkskunde „Het Nederlands Openluchtmuseum” te Arnhem (N.O.M.) uit met zijn tweede monografie met bovengenoemde titel.

Destijds is deze uitgaaf aan de aandacht van de redactie van „Populier” ontsnapt. Nu, eind 1978, een 2e druk is verschenen (met 74 pagina's en 106 afbeeldingen) is het een goede gelegenheid deze omissie te herstellen.

Voor telers en belangstellenden van populieren is zeker de klomp en al wat hiermee samenhangt interessant. Nog steeds wordt een zeer groot deel van het in Nederland geteelde populierehout tot draag- of souvenirklompen verwerkt. Voor dit kwaliteitshout worden, zeker nu de lucifersindustrie verder afneemt, de beste prijzen betaald.

In zijn inleiding schrijft de vroegere directeur Bernet Kempers dat Noorlander, medewerker van de bibliotheek van het N.O.M., de studie van klompen en de klompenmakerij als liefhebberij begon. Om tot een goede en volledige monografie te komen heeft samenwerking met anderen plaatsgevonden onder andere voor het verkrijgen van tekeningen, historische foto's en de fraaie fotoreportage over het maken van klompen.

Toen de eerste druk uitverkocht was, was herdruk in een tijd waar steeds meer mensen zich voor oude ambachten gaan interesseren alleszins nuttig. Thans wordt het in een aantrekkelijk en van een kleurenfoto voorzien kftje op een ruimer schaal verkrijgbaar gesteld.

Het N.O.M. heeft er goed aangedaan deze gelegenheid te grijpen om precies dezelfde uitgave ook in de Engelse taal uit te brengen, zodat ook buiten Nederland en Vlaanderen van de verzamelde gegevens makkelijk kennis kan worden genomen. Hoewel, de ruim 100 foto's geven zoveel informatie dat dit alleen al anderstalige buitenlanders een mogelijkheid biedt de vele facetten van de klomp van maken tot en met het dragen te zien.

Via de historie van de voorlopers van de klompen, de „trippen”, wordt verteld hoe de vorm van de klomp uit allerlei praktische overwegingen als goedkoop en eenvoudig schoeisel niet alleen in Nederland is ontstaan, maar ook in allerlei andere delen van Europa.

Nergens is echter de ontwikkeling zo intensief geweest als in ons land, waardoor de klomp, mede door zijn specifieke eigenschappen, bij ons ook nog steeds zoveel wordt gebruikt.

Na een hoofdstuk over het gebruik van de klomp volgt een hoofdstuk, verduidelijkt met meer dan 50 bijzonder goede foto's over de klompenmaker, zijn gereedschap en de verschillende klompenmaten.

Echt verleden tijd is het stukje over de reparatie van klompen.

De vorm van de klomp, zeer verscheiden naar streek, krijgt met foto's van een serie miniatuur modellen, alle aandacht.

De oppervlaktebehandeling na het schuren had naast een nuttige zin om de levensduur te verlengen vaak de bedoeling, om wat aanzicht betreft, te concurreren met schoenen die toen als het schoeisel der rijken werden beschouwd.

Een Marker meisjesklomp versierd met kerfsnede zal vandaag de dag echter heel wat kostbaarder zijn dan een luxueuze in serie gemaakte schoen.

De klomp in de taal ontbreekt natuurlijk niet, evenmin als de sociale en kulturele rol, zoals het aanbieden van fraaie zelfgesneden klompen door een Marker visser aan zijn aanstaande, die met het dragen van deze bij terugkeer van haar vriend van de Noordzee aangaf haar „jawoord” te geven.

Doordat de kennis uit zeer verspreide literatuur is vergaard, wordt ten behoeve van hen die meer willen weten middels voetnoten hiernaar verwezen.

Jammer is dat de ondeskundige lezer nergens een foto vindt hoe een „klompenpopulier” eruitziet, want voor velen is een populier de bekende slanke Italiaanse populier die bepaald volkomen onbruikbaar hout levert.

Tevens had dan getoond kunnen worden dat deze plaatselijk genoemde 'Canada' of 'Brabantse Staander' vaak milde schaduw geeft op buiten drogende klompen en zo niet alleen de klompenmakerij van nut is, maar het gehele Brabantse landschap fraai aankleedt.

Om te laten zien over welke afstanden klompen verhandeld werden had in de toelichtende tekst bij foto 7 goed vermeld kunnen worden wat op bladzijde 59 in de tekst staat namelijk dat ze in Volendam en omgeving verkocht werden.

Hoe volledig de monografie over het verdere verleden ook is, helaas mis ik wel facetten uit de meer recente historie.

Het korte bestaan van een vakschool is niet zo belangrijk, maar wel de jaarlijks in Sint Oedenrode gehouden klompenbeurs die zijn zilveren jubileum al vierde. Hier wordt de handel gedreven voor binnen- en buitenland.

De geleidelijke overgang naar meer mechanisatie, noodzakelijk in deze tijd, blijft ongenoemd en ook zijn helaas nergens cijfers over de produktie in de loop der jaren gegeven.

Al met al is het echter een zeer lezenswaardig en goed verzorgd boekje. De eerste uitgaaf was alleen te verkrijgen bij bezoek aan het Openluchtmuseum, thans is het op veel ruimer schaal verkrijgbaar.

Men kan het bij de boekhandel bestellen, maar ook bij het Nederlands Openluchtmuseum te Arnhem door storting van f 7,50 + f 1,70 porto op postgiro nr. 806642 van het N.O.M.

De Engelse vertaling, „Wooden shoes” Their makers and their wearers, wellicht iets voor uw buitenlandse relaties, is op dezelfde wijze bij hetzelfde adres te koop.

C. Tutein Nolthenius